

РЕЦЕНЗІЯ

доктора юридичних наук, професора ЛИТВИНА Івана Івановича
на дисертаційну роботу ВІНОГРАДОВОЇ Анастасії Іванівни
«АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ СУДІВ В УКРАЇНІ»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081- Право

Актуальність теми дисертації. На сьогодні в Україні наявні певні проблеми в судовій системі, які позначаються на ефективності її функціонування як от: нестача суддів у місцевих та апеляційних судах, надмірне навантаження на суддів в судах будь якого рівня, нестача й інших працівників суду (помічників судді, секретарів судового засідання, співробітників апарату суду). Цей фактор не лише ускладнює своєчасний доступ громадян до правосуддя, але і ставить під загрозу подальше функціонування судової влади в Україні.

Саме тому, визначення напрямів вдосконалення адміністративно-правового регулювання кадрового забезпечення діяльності судів з урахуванням: положень національної доктрини адміністративного права щодо змісту публічної служби у судах, змісту та особливостей відповідних інститутів адміністративного права, адміністративних процедур кадрового забезпечення діяльності судів; практики застосування відповідних норм; досвіду визначення та застосування правових засобів кадрового забезпечення діяльності судів за кордоном, є актуальною проблемою, що потребує вирішення. Фрагментарні та несистемні напрацювання з проблематики встановлення адміністративно-правових засад кадрового забезпечення діяльності судів, що здійснювався раніше, потребують ґрунтового узагальнення, щоби належним чином показати цілеспрямований характер діяльності уповноважених суб'єктів щодо здійснення кадрового забезпечення діяльності судів. Вказані положення зумовлюють актуальність обраної теми дисертаційної роботи та змісту проведеного дослідження.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни. Дисертаційне дослідження Виноградової А.І. базується на комплексному системному підході, характеризується відповідним рівнем узагальнення. Належний ступінь наукової обґрунтованості та

достовірності результатів дослідження забезпечений, крім того, застосуванням як загально наукових, так і спеціально юридичних методів наукового пізнання.

Логічно побудована структура дисертації дозволила авторці послідовно розглянути всі окреслені нею питання та підвести під кожне положення новизни належну теоретичну базу.

В процесі дослідження, на виконання вказаної мети були досягнуті результати, які містять ознаки наукової новизни, зокрема:

- уперше запропоновано визначати адміністративно-правові засади кадрового забезпечення діяльності судів як сукупність базових положень, в яких відображено сутність адміністративно-правового регулювання відносин у сфері кадрового забезпечення діяльності судів;

- кадрове забезпечення діяльності судів у його адміністративно-правовому вимірі охарактеризовано як адміністративно-правове явище, до якого віднесено процедури: комплектування посад публічної служби в судах, призначення на вказані посади, звільнення з посад публічної служби;

- обґрунтовано підхід, за яким публічну службу на посадах державної служби в апараті суду віднесено до адміністративної служби; удосконалено визначення принципів кадрового забезпечення національної судової системи та їх систематизацію за критерієм виду публічної служби в судах: суддівської, адміністративної та мілітаризованої (Служба судових розпорядників та Служба судової охорони);

- доповнено поняття та ознаки суб'єкта кадрового забезпечення діяльності судів як видового щодо «суб'єкта кадрового забезпечення органу публічної влади» із врахуванням особливостей публічної служби у суді;

- визначено форми просування судді по службі та доведено необхідність закріплення окремої процедури призначення діючого судді на посаду у суді вищого рівня, а також - повноважень Вищої ради правосуддя у зв'язку із просуванням судді по службі;

Ряд теоретичних положень дістали подальшого розвитку та обґрунтування, як от: поняття публічної служби, поняття та ознаки публічної служби в судах та здійснено її класифікацію: суддівська служба (служба на посаді судді);

адміністративна служба; патронатна служба; спеціалізована служба (служба на посадах співробітників Служби судової охорони, яка передбачає присвоєння спеціальних звань) та інші.

Достовірність наукових результатів забезпечується до того ж їх використанням:

- у правозастосовній діяльності Київського апеляційного суду, зокрема при здійсненні належної організації роботи суду та реалізації адміністративних функцій в аспекті кадрового забезпечення, внутрішньому судовому менеджменті, впровадження нових підходів до заохочення працівників апарату суду, запровадження ефективного управління структурними підрозділами суду, про що свідчить відповідна довідка про впровадження результатів дисертації Виноградової А.І. в діяльність Київського апеляційного суду;

- у науковій діяльності для формування теоретичного підґрунтя для розвитку наукових досліджень опрацьованих категорій;

- у навчальному процесі при викладанні навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Організація судових та правоохоронних органів», а також для вдосконалення навчально-методичного забезпечення інших навчальних дисциплін адміністративно-правового спрямування та у сфері судоустрою (Довідка про впровадження Класичного приватного університету від 20.09.2023). Отже, в дисертаційній роботі поставлене наукове завдання виконано повністю, здобувач повною мірою оволодів методологією наукової діяльності

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання правил академічної доброчесності.

Логічно структурований текст дозволяє прослідкувати причинно-наслідкові зв'язки при формуванні висновків та вказує на глибоке розуміння автора проблематики предмету дослідження. Архітектоніка будови тексту дисертаційної роботи знаходиться в релевантному зв'язку з метою роботи, поставленими завданнями та отриманими висновками.

Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, що охоплюють сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатку. У вступі обґрунтовано актуальність наукового дослідження, наголошено на зв'язку теми

дисертаційної роботи з науковими програмами та науковими темами закладу вищої освіти. Автору вдалося чітко визначити мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження. Вдало визначено методологічну основу дисертації, сформульовано наукову новизну, а також викладено основні положення, що виносяться на захист. Належним чином продемонстровано наукове й практичне значення одержаних результатів, зазначено про їх апробацію та публікації.

У першому розділі «Теоретико-правові основи кадрового забезпечення діяльності судів в Україні» розкрита сутність адміністративно-правових засад кадрового забезпечення діяльності судів як сукупності положень, базових для розкриття сутності адміністративно-правового регулювання відносин у сфері кадрового забезпечення, що відображають цілеспрямований характер діяльності уповноважених суб'єктів щодо здійснення кадрового забезпечення діяльності судів. Здійснено систематизацію принципів кадрового забезпечення діяльності судів за критерієм виду публічної служби в судах: суддівської, адміністративної та мілітаризованої (Служба судових розпорядників та Служба судової охорони). Надано характеристику принципів для кожного виду публічної служби в судах з урахуванням його специфіки. Наголошено на доцільності встановлення спільними для усіх видів кадрового забезпечення публічної служби в судах наступних принципів: верховенство права, законність, відкритість і гласність, демократизм, патріотизм.

В другому розділі «Зміст кадрового забезпечення діяльності судів в Україні» систематизовано принципи кадрового забезпечення діяльності судів за критерієм виду публічної служби в судах: суддівської, адміністративної та мілітаризованої (Служба судових розпорядників та Служба судової охорони). Охарактеризовано принципи окремих видів публічної служби в судах з урахуванням його специфіки. Також акцентовано на доцільності встановлення спільних для усіх видів кадрового забезпечення публічної служби в судах наступних принципів: верховенство права, законність, відкритість і гласність, демократизм, патріотизм. Виокремлено загальні, які відображають видову належність вказаних суб'єктів до суб'єктів публічної влади, та специфічні

ознаки, які відображають особливості правової природи, організації та діяльності суб'єктів кадрового забезпечення діяльності судів.

В третьому розділі «Шляхи вдосконалення кадрового забезпечення діяльності судів в Україні» визначено чинники вдосконалення адміністративного законодавства щодо кадрового забезпечення діяльності судів як от: недосконалість системи стримувань та противаг, зокрема проблеми визначення місця у ній суб'єктів судової влади та правових засобів її представництва; розвиток адміністративно-правових гарантій верховенства права як принципу діяльності щодо кадрового забезпечення діяльності судів; необхідність забезпечення системного характеру адміністративно-правового регулювання; недостатня укомплектованість судів кадрами. Здійснено систематизацію напрямів розвитку адміністративно-правового регулювання кадрового забезпечення діяльності судів за критерієм сфери їх впливу: оптимізація загальних положень щодо кадрового забезпечення діяльності судів; оптимізація кадрового забезпечення діяльності судів у вузькому або у широкому сенсі.

У висновках до дисертаційної роботи А.І. Виноградова викладає найбільш значущі аргументовані на сторінках роботи результати, які є підсумками проведеного нею наукового дослідження. У висновках містяться також рекомендації для удосконалення і підвищення ефективності діяльності судової системи України в сучасних умовах. Дисертаційна робота оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Отже за своїм змістом дисертаційна робота Виноградової Анастасії Іванівни повністю відповідає Стандарту вищої освіти зі спеціальності 081 - Право. Дисертаційна робота є завершеною науковою працею і свідчить про наявність особистого внеску здобувачки в науковий напрям визначення адміністративно-правових засад кадрового забезпечення діяльності судів в Україні.

Аналіз тексту дисертації, представленої для рецензування, а також звіту подібності за результатами перевірки дисертаційної роботи на текстові співпадіння, роблю висновок, що дана робота Виноградової Анастасії Іванівни є

результатом самостійних досліджень здобувачки і не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело. Отже здобувачка належним чином дотримувалась правил та принципів академічної доброчесності.

Мова та стиль викладання результатів.

Дисертаційна робота написана науковою українською мовою з використанням загальноприйнятної правничої термінології. Стиль викладання науковий. Архітектоніка тексту дисертації, вдале оперування заявленою методологією наукового дослідження свідчить про належне опанування дослідницею методологією наукового пошуку та свідчить про глибоке розуміння авторкою проблематики предмету дослідження.

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи. Наукові результати дисертації висвітлено в 9 публікаціях, одна опублікована у виданні, що включене до наукометричної бази Emerging Sources Citation Index (ESCI) by Web of Science, 4 статті в наукових фахових виданнях України, 1 стаття у зарубіжному науковому виданні. Також результати дисертації були апробовані на 3 наукових фахових конференціях. Отже, наукові результати, описані в дисертаційній роботі, повністю висвітлені у наукових публікаціях А.І. Виноградової.

Недоліки та зауваження до дисертаційної роботи.

У цілому позитивно оцінюючи рецензовану працю, необхідно звернути увагу на окремі дискусійні питання роботи, недостатньо аргументовані положення або ті, які потребують додаткової аргументації чи пояснень під час публічного захисту:

1. в межах заявленого предмета дослідження потребують більш чіткого розмежування та розкриття сутності категорії «адміністративно-правові засади» та «адміністративно-правове регулювання»;
2. в положеннях наукової новизни авторкою заявлено, що кадрове забезпечення діяльності судів у його адміністративно-правовому вимірі охарактеризовано як *адміністративно-правове явище*, до якого віднесено *процедури*: комплектування посад публічної служби в судах, призначення на

вказані посади, звільнення з посад публічної служби. Таке формулювання викликає логічне питання, чи зводиться кадрове забезпечення діяльності судів виключно до різних видів процедур, чи вони є більш широким поняттям, і як адміністративне явище включає в себе і інші, крім адміністративних процедур, складові?

3. Бажано під час публічного захисту уточнити положення новизни, в якому авторка зазначила, що нею визначено форми просування судді по службі та доведено необхідність закріплення окремої процедури призначення діючого судді на посаду у суді вищого рівня, а також - повноважень Вищої ради правосуддя у зв'язку із просуванням судді по службі. З тексту дисертації не простежується які саме форми (у множині) просування судді по службі виокремлено дисертанткою? Як співвідносяться між собою такі поняття як *«просування по службі»*, *«призначення на нову посаду»*, *«суддівська кар'єра»*, оскільки в ЗУ «Про судоустрій та статус суддів» мова йде про суддівську кар'єру і цей закон не містить поняття *«просування по службі»*.
4. Оскільки ЗУ України «Про судоустрій та статус суддів» унормована діяльність громадської ради доброчесності при Вищій кваліфікаційній комісії суддів України (ст. 87) доцільно, щоби дисертантка пояснила місце та роль цього органу в механізмі правового регулювання добору суддівського корпусу. до визначення відповідного поняття.
5. На сторінках 183-188 роботи дисертантка розмірковує над необхідністю вдосконалення роботи ВККС України та цілком слушно наголошує на невідомості *«церемоніальної функції Президента щодо призначення на посаду суддів»*. Враховуючі, що на час підготовки дисертації ВККС в Україні не діяла, а на момент захисту дисертації ВККС України вже активно працює, хотілося би почути думку дисертантки щодо початку роботи цієї установи хоча би в загальних рисах. Та в якій мірі нормативно-правове регулювання діяльності самої комісії та принципів добору суддів співвідноситься з роздумами і пропозиціями дисертантки, висловленими як пропозиції в її дослідженні.

Разом з тим, вважаємо, що висловлені зауваження не зменшують загальну наукову новизну та практичну значимість результатів та не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Висновок про дисертаційну роботу.

Вважаю, що дисертаційна робота Виноградової Анастасії Іванівни на тему «АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУДІВ В УКРАЇНІ» на здобуття ступеня доктора філософії виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є закінченим науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 08 – Право, а саме для вдосконалення адміністративно-правових засад кадрового забезпечення судів в Україні в сучасних умовах.

Дисертаційна робота за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в пп.6-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Здобувач Виноградова Анастасія Іванівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 - Право, за спеціальністю 081 — Право.

Рецензент:

Директор Приватного ВНЗ

«Кропивницький інститут державного та
муніципального управління»

доктор юридичних наук, професор

Іван ЛИТВИН